

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดนตรีไทยมีบทบาทต่อสังคมมาอย่างยาวนาน มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในชีวิตมนุษย์นั้น มีช่วงเวลาที่สำคัญ มีเหตุการณ์ที่เป็นการเปลี่ยนผ่านวัย ของชีวิต โดยให้ความสำคัญกับเหตุการณ์เหล่านั้นซึ่งมักมีดนตรีเข้ามาเกี่ยวข้อง อาทิ การโกนจุก การบวช การแต่งงาน การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ จนถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิตคือ การตาย

ดนตรีประกอบในพิธีกรรมแห่งความตายมีนัยของการบรรเลงเพื่อผ่อนคลายบรรยากาศ ความเศร้าโศกเสียใจในงาน เพื่อบอกช่วงเวลา และเพื่อประกอบพิธีทางศาสนา ในงานศพนี้ ดนตรี ที่บรรเลงประกอบใช้ปี่พาทย์ที่เรียกว่า ปี่พาทย์นางหงส์

มนตรี ตราโมทได้อธิบายระเบียบวิธีการบรรเลงนางหงส์ ซึ่งมีแต่โบราณไว้ดังนี้

การบรรเลงปี่พาทย์นางหงส์ ประกอบงานศพในสมัยโบราณนั้นบรรเลงอยู่ แต่เพลงนางหงส์สองชั้นเพลงเดียวเท่านั้น แต่ในสมัยปัจจุบันเมื่อเกิดนิยมเพลงสามชั้น กันขึ้น เพลงนางหงส์ก็ได้รับการขยายขึ้นเป็นสามชั้นด้วย การบรรเลงเพลงนางหงส์ สามชั้นนี้ได้วิวัฒนาการออกไปเป็นอันมาก เริ่มด้วยเพลงนางหงส์สามชั้นแล้วบรรเลง เพลงสามชั้นอื่นๆ ซึ่งกลองมลายูตีประกอบก็จะตีหน้าทับนางหน่าย แล้วออกเพลง เร็วและเพลงเบ็ดเตล็ดอีกเพลงหนึ่งจึงลงลูกหมด บรรเลงประโคมไปเป็นระยะๆ เวลา เข้า เวลาเที่ยง เวลาค่ำ จนกระทั่งประชุมเพลิง

การบรรเลงเพลงปี่พาทย์นางหงส์ในวันที่พระสงฆ์ มาสวดศพนี้ จะบรรเลง สลับกับพระสวดจนครบสี่จบ จึงบรรเลงเพลงนางหงส์สองชั้นอย่างโบราณปิดท้ายอีก ครั้งหนึ่ง ถ้าเป็นวันประชุมเพลิงเปิดศพบำเพ็ญกุศลตั้งแต่ตอนเช้าปี่พาทย์จะบรรเลง ประโคมไปเป็นระยะๆ แต่ถ้าหากว่าเป็นเวลาเที่ยง เรียกว่าเวลาย่ำเที่ยงนั้น ปี่พาทย์ นางหงส์ก็จะบรรเลงอย่างสนุกสนาน คือ เริ่มด้วยเพลงนางหงส์สามชั้น เพลงเร็ว และเพลงสามชั้นอื่นๆ และออกเพลงเร็ว ต่อจากนั้นก็ออกเพลงฉิ่ง กราวนอก แล้ว ออกภาษาต่างๆ เช่น จีน เขมร ตะลุง พม่า ฯลฯ สุดท้ายลงเพลงเร็วอีกทีหนึ่ง จึงออกลูกหมด นับว่าเป็นเพลงที่บรรเลงกันอย่างสนุกสนานกินเวลามากทีเดียว เป็นการย่ำเที่ยง ถ้าหากว่ายังตั้งต่อไปอีกวันหนึ่งเวลาค่ำ บางทีก็จะบรรเลงออก ภาษาเช่นนี้อีกครั้งหนึ่งเหมือนกัน แต่ถ้าประชุมเพลิงในตอนบ่ายนั้น พอเคลื่อนศพออก

จากที่ตั้งไปยังเมรุ ปี่พาทย์จะบรรเลงเพลงสองไม้ สองชั้นประกอบการยกศพ จนเวียนศพรอบเมรุและขึ้นตั้งเสริ์จึงหยุดแล้วก็ประโคมเรื่อยๆ ไปจนกว่าจะถึงเวลาประชุมเพลิง ครั้นผู้ใหญ่ที่ได้รับเชิญมาเป็นผู้นำจุดเพลิง ได้เริ่มจุดเพลิงแล้ว ปี่พาทย์ก็จะบรรเลงเพลงนางหงส์จนกว่าแขกที่มาประชุมเพลิงจะกลับ

(มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๗: ๑๑๘-๑๑๙)

นับได้ว่าเพลงนางหงส์ มีความอิสระในการผูก โดยมีรูปแบบของการร้อยเรียงบทเพลงที่แตกต่างกันไป แต่ละสำนักดนตรีมีการผูกเพลงนางหงส์ที่แตกต่างกันไป แต่ยังมีโครงสร้างและระบบในการผูกเพลงที่มีความคล้ายคลึงกัน (จุฑามาศ ปอประสิทธิ์, ๒๕๔๐: ๒๐๐)

รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปินสำคัญท่านหนึ่งที่มีความรู้ทางดนตรีไทย ทั้งเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ ท่านได้ศึกษาดนตรีกับผู้ทรงคุณวุฒิในอดีตหลายท่าน เช่น ครูมิ ทรัพย์เย็น ครูสอน วงฆ้อง ครูพริ้ง ดนตรีรส ครูเทวาประสิทธิ์ พาทย์โกศล ครูจิตร เพิ่มกุศล หลวงไพเราะเสียงขอ (อุ้น ดุริยชีวิน) ครูบุญส่ง กาหลง และอาจารย์เจริญใจสุนทรวาทิน เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่ารองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี เป็นผู้สืบทอดองค์ความรู้ทางด้านดนตรีสายสำนักเสนาะดุริยางค์ (ภุริภัสสร มังกร, ๒๕๔๗) อีกทั้งการศึกษาในครั้งนี้ มีความประสงค์ที่จะวิเคราะห์บทเพลงที่ร้อยเรียงตามขนบแสดงความสำคัญของครูที่ให้ความสำคัญกับเพลงสำนวนโบราณที่มีมาแต่เดิม

ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของเพลงนางหงส์ ซึ่งถือเป็นองค์ความรู้ในด้านดุริยางคศาสตร์ไทย การวิเคราะห์เพลงนางหงส์ ที่ใช้บรรเลงในงานศพเป็นวัฒนธรรมเฉพาะชนชาวสยามที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ศึกษากาการวิเคราะห์เพลงเรื่องนางหงส์ สองชั้น เพลงนางหงส์ เรื่องแสนสุดสวาท เพลงนางหงส์ เรื่องเทพนิมิต กรณีศึกษา รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี เพื่อเป็นการรักษาและสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาโครงสร้าง รูปแบบ สำนวนเพลงเรื่องนางหงส์
๒. เพื่อวิเคราะห์เพลงนางหงส์ เรื่องแสนสุดสวาท
๓. เพื่อวิเคราะห์เพลงนางหงส์ เรื่องเทพนิมิต

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษาเพลงเรื่องนางหงส์ อัตร่าจังหวัดสองชั้น เพลงนางหงส์ เรื่องแสนสุดสวาท และเพลงนางหงส์ เรื่องเทพนิมิต เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรี รวมทั้งการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น ๔ ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเพลงนางหงส์ โดยค้นคว้าข้อมูลเอกสารจากแหล่งค้นคว้าต่างๆ ดังนี้

๑. ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๒. หอสมุดแห่งชาติ
๓. หอสมุดดนตรีไทย สำนักบริหารงานศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ ๒

ศึกษาเพลงนางหงส์ โดยทำการศึกษาบทเพลงจากรองศาสตราจารย์ พิเชิต ชัยเสรี เพื่อทำการบันทึกเป็นโน้ตเพลงไทย

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยสัมภาษณ์คณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเข้าใจ และผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑. รองศาสตราจารย์พิเชิต ชัยเสรี ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๒. อาจารย์ภัทระ คมขำ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดุริยางค์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ ๓

วิเคราะห์เพลงเรื่องนางหงส์

ขั้นตอนที่ ๔

สรุปและอภิปรายผลการวิจัยจากข้อมูลที่รวบรวมและวิเคราะห์ดังกล่าว และเสนอแนะความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเป็นรูปเล่ม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

๑. ทราบโครงสร้างและรายละเอียดของเพลงเรื่องนางหงส์
๒. ทราบโครงสร้างและรายละเอียดของเพลงนางหงส์ เรื่องแสนสุดสวาท
๓. ทราบโครงสร้างและรายละเอียดของเพลงนางหงส์ เรื่องเทพนิมิต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จุฑามาศ ปอประสิทธิ์ (๒๕๔๐) ศึกษาเรื่องปีพาทย์นางหงส์ : ประวัติและระเบียบวิธีบรรเลง ผลการศึกษาพบว่า ปีพาทย์นางหงส์ เป็นวงดนตรีที่ใช้ประโคมในงานศพของไทยแต่โบราณ ปรับปรุงเป็นวงปีพาทย์นางหงส์โดยการรวมวงปีพาทย์พิธีกับวงบัวลอย เกิดขึ้นราวสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ประมาณปลายรัชกาลที่ ๓)

วงปีพาทย์นางหงส์เป็นวงดนตรีที่มีความสำคัญหนึ่งของไทย ผู้บรรเลงเพลงนางหงส์ได้จะต้องเป็นผู้ที่มีศักยภาพสูง การบรรเลงเพลงนางหงส์นี้ยึดหลักความพร้อมของวงเป็นสำคัญ เป็นเหตุให้ผู้วิจัยเลือกวงเทศบาลเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากวงดนตรีนี้เป็นวงที่ยังยึดรูปแบบในการบรรเลงและยังต้องมืองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ มีการนำเสนอผลงานทางการบรรเลงเด่นชัดกว่าวงดนตรีอื่นๆ ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประวัติความเป็นมา ระเบียบวิธีบรรเลง ตลอดจนบริบทที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับวงปีพาทย์นางหงส์ วิเคราะห์ลีลาการบรรเลงของวงเทศบาล และเหตุที่ทำให้วงปีพาทย์นางหงส์ในปัจจุบันมีผู้บรรเลงน้อยมาก

ผลการวิจัยพบประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับปีพาทย์นางหงส์ ๕ ประการคือ

๑. ปีพาทย์นางหงส์เป็นผลที่เกิดจากการทำงานของกลุ่มนักดนตรีที่มีความพร้อม
๒. การบรรเลงเพลงเรื่องนางหงส์นักดนตรีต้องมีศักยภาพที่มีความเท่าเทียมกัน และมีปฏิภาณ ไหวพริบสติปัญญาในการจดจำ เนื่องจากการบรรเลงเพลงเรื่องนางหงส์นั้น ทุกเรื่องจะมีความยาวมากตามแต่ผู้ปรับจะเป็นผู้กำหนด
๓. ผู้ปรับวงต้องมีความรู้มาก จึงจะบรรเลงได้ดี เนื่องจากการบรรเลงเพลงเรื่องนางหงส์นั้นมีประเภทของเพลงจำกัด แต่มีรูปแบบของการผูกเรื่องต่างกัน ทำให้ต้องใช้ระบบของการเล่นแบบไม่ซ้ำกันเป็นการนำเสนอผลงาน
๔. แนวในการบรรเลงและระดับเสียงมีความยาก ทำให้ไม่เกิดความนิยมนำมาเล่น
๕. ปีพาทย์นางหงส์ได้รับความนิยมน้อยลงมาก เกิดจากค่านิยมของการใช้ปีพาทย์มอญประโคมศพในสมัยต่อมา

รัฐประพล น้อยนิตย์ (๒๕๔๒: ๑๘๔ – ๑๘๕) ศึกษาเรื่องวิเคราะห์เพลงเรื่องนางหงส์ ศึกษาบริบทต่างๆ เกี่ยวกับเพลงเรื่องนางหงส์ โดยมีรายละเอียดดังนี้ ประวัติเพลงเรื่องนางหงส์ พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) เป็นผู้เรียบเรียงและเป็นต้นกำเนิดเพลงเรื่องที่ใช้บรรเลงเฉพาะในงานศพด้วยวงปี่พาทย์นางหงส์ ทั้งในราชพิธีและพิธีของประชาชนทั่วไป บทเพลงในเพลงเรื่องนางหงส์มีประวัติและที่มาดังนี้

๑. เพลงพราหมณ์เก็บหัวแหวน มีที่มาจากการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมจากเพลงนางหงส์ทางหลวงหรือนางหงส์ทางวัดสระเกศ

๒. เพลงสาวสอดแหวน เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงอิสระในโอกาสต่างๆ

๓. เพลงแสนสุดสวาท มีรากฐานการขยายเป็นอัตราสองชั้นจากเพลงกระบอกทอง ชั้นเดียวทั้ง ๒ ท่อน

๔. เพลงแมลงปอทอง มีรากฐานการขยายเป็นอัตราสองชั้นจากเพลงฉิ่งกระบอกทองครึ่งชั้นท่อน ๓ ส่วนท่อนองเพลงแมลงปอทองท่อน ๒ เช่นเดียวกับท่อน ๒ เพลงแสนสุดสวาท

๕. เพลงแมลงวันทอง มีรากฐานการขยายอัตราสองชั้นจากเพลงฉิ่งกระบอกทองครึ่งชั้นท่อน ๓ ส่วนท่อนองเพลงแมลงปอทองท่อน ๒ เช่นเดียวกับท่อน ๒ เพลงแสนสุดสวาทและเพลงแมลงปอทอง

ในแต่ละเพลงของเพลงเรื่องนางหงส์มีวิวัฒนาการตามลำดับคือ

๑. เพลงพราหมณ์เก็บหัวแหวน ขยายเป็นอัตราสามชั้น หกชั้น บรรเลงในงานอวมงคลและเป็นเพลงเถาบรรเลงในงานมงคลโดยเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า "เพลงเทพนิมิต"

๒. เพลงสาวสอดแหวน ขยายเป็นอัตราสามชั้น (ทางพื้น) บรรเลงติดต่อกับเพลงพราหมณ์เก็บหัวแหวน และเป็นเพลงเถา

๓. เพลงแสนสุดสวาท ขยายและตัดทอนอัตราเป็นเพลงเถา ๒ เพลง คือ เพลงเทพริฎจวนและเพลงแสนสุดสวาท

๔. เพลงแมลงปอทอง ขยายและตัดทอนอัตราเป็นเพลงเถา

๕. เพลงแมลงวันทอง ขยายและตัดทอนอัตราเป็นเพลงเถา

จากการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมเพลงเรื่องนางหงส์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๓ โดยพระประดิษฐไพเราะ (ครูมีแขก) ได้ยึดและปฏิบัติโดยมิได้มีการเปลี่ยนแปลงบทเพลงแต่อย่างใด จนปัจจุบันแม้สภาวัฒนธรรมดนตรีไทยจะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงด้วยประการใดก็ไม่สามารถทำให้เพลงเรื่องนางหงส์สูญสลายได้

สหวัดมน์ ปลื้มปรีชา (๒๕๔๔) ศึกษาเรื่องวงกลองแขก : วงปี่ชวา กลองแขกในพระราชพิธีไทย ผลการศึกษาพบว่า วงกลองแขกเป็นวงดนตรีไทยแบบหนึ่ง ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากชวา โดยชวานั้นก็ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย ซึ่งอินเดียเรียกว่า บัญจดุริยางค์ หรือ ดุริยะ เป็นรูปแบบดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และมีความเชื่อว่าเป็นดนตรีที่เทพเจ้าเป็นผู้สร้าง ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบูชาเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อความเป็นสิริมงคล ในส่วนของเพลงสระหมาไทย นั้นพบว่า ปี่ชวาจะบรรเลงเพลง สระหมาในลักษณะการเรียงร้อยสำนวนให้เกิดลีลาคละเคล้าเข้า กระบวนหน้าทับ โดยจะยึดจังหวะฉิ่งและโครงสร้างของหน้าทับเป็นหลักในการดำเนินทำนองตาม กระบวนเพลงสระหมาไทย ที่ประกอบด้วย สระหมา โยน และแปง ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นความซับซ้อนทั้งเชิงกระบวนการบรรเลงปี่ชวาและกระบวนกำกับหน้าทับที่ยึดโยงเข้าหากัน ด้วยระบบการบรรเลงเพลงสระหมา โดยการสื่อสารด้วยภาษาดนตรีอย่างเป็นทางการเป็นเอกลักษณ์เฉพาะโยงโยมาแต่ค่านิยมในคติความเชื่อดนตรีเป็นสมบัติสวรรค์ เป็นต้นกำเนิดในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมดนตรี เป็นเครื่องเสริมพระบารมีของพระมหากษัตริย์ในการประกอบพระราชพิธี

ไชยวุธ โภคผล (๒๕๔๕) ศึกษาเรื่องดนตรีระเคมศพ: กรณีศึกษาเพลงบัวลอย ผลการศึกษาพบว่า วงบัวลอยประกอบด้วยปี่ชวา ๑ เล้า กลองมลายู ๑ คู่ และหม่ง ๑ ใบ เป็นวงดนตรีที่มีพัฒนาการมาจากวงกลองสี่ปี่หนึ่งและวงปี่กลองมลายู สมัยโบราณใช้ในการแห่ศพ ระเคมศพและระเคมศพนเฉพาะศพ ปัจจุบันใช้ระเคมศพนเฉพาะอย่างเดียว มีแบบแผนการเรียบเรียงเพลงต่างกัน ๒ แบบคือ แบบทั่วไป และแบบของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) สืบทอดโดยศิริ นักดนตรี เรียกว่าทางอัมพวา

การเรียนเพลงบัวลอยมีความเชื่อว่าห้ามเรียนที่บ้าน ผู้เรียนต้องนำขันกำนลไปขอเรียนกับครู เมื่อเรียนจบแล้วต้องทำพิธีค้ำบครูและอุทิศส่วนกุศลให้แก่ครู ต้องยึดถือในแบบแผนของครูอย่างเคร่งครัด ก่อนการบรรเลงต้องมีการไหว้ครูทุกครั้ง วงบัวลอยถือว่าเป็นของสูงจึงไม่ใช้บรรเลงในงานทั่วไป การบรรเลงบัวลอยถือเป็นการให้เกียรติแก่ผู้ตาย

เพลงบัวลอยที่นำมาวิเคราะห์มีลักษณะโครงสร้างเพลงเรื่องแบบหนึ่ง ประกอบด้วย เพลงรั้วสามลา ดับบัวลอย นางหน่าย รั้ว ไฟชุม เพลงเร็ว รั้ว และนางหงส์

หน้าทับที่ใช้บรรเลงในเพลงบัวลอยเป็นหน้าทับพิเศษทุกเพลง หน้าทับทุกเพลงมีการส่ายโดยวิธีการต่างๆ ให้มีความสัมพันธ์กับทำนองเพลง ในการบรรเลงกลองและปี่ต้องสัมพันธ์กัน

ทำนองเพลงดับบัวลอยมีท่อนเดียวยาว ๖ หน้าทับครึ่ง เพลงนางหน่ายมี ๔ ท่อน แต่ละท่อนยาว ๘ ๙ ๔ และ ๙ หน้าทับตามลำดับ เพลงไฟชุมมี ๒ ท่อน ยาวท่อนละ ๔ หน้าทับ เพลงรั้วสามลา

ร็วหลังนางหน้าและร็วหลังเพลงเร็ว ไม่สามารถระบุความยาวของทำนองเพลงเป็นหน้าทับได้ ลูกตกที่เป็นเสียงหลักของเพลงบัวลอยคือโน้ต D' ส่วนเพลงอื่นๆ มีลูกตกหลักคือโน้ต C'

เพลงบัวลอยมีการตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคต่างๆ เช่น การเป่าโห่หวอน การใช้เสียงปริบ การย่อยั้งหวะ การสะบัด การตอดลิ้น การเอื้อน การใช้เสียงคอง การรวบจั้งหวะ การแปรทำนองเป็นทางเก็บ เพลงที่มีการตกแต่งทำนองมากที่สุด คือ เพลงร็วสามลา ตัวบัวลอย และ นางหงส์

ข้าคม พรประสิทธิ์ (๒๕๔๖) ได้ศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ของเพลงฉิ่ง ผลการศึกษาพบว่า เพลงเรื่องเป็นเพลงไทยประเภทหนึ่งที่ปรากฏมาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยา เพลงฉิ่งเป็นเพลงเรื่องประเภทหนึ่ง ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาขณะพระฉันอาหารโดยระหว่างพระฉันเช้าและพระฉันเพล ใช้เพลงแตกต่างกันไป พระฉันเช้าเป็นเพลงฉิ่งเรื่องใหญ่ เรียกกันว่า "พระฉิ่งพระฉัน" ใช้บรรเลงทั่วไปทุกสำนัก เพลงฉิ่งพระฉันเพล สำนักพายัพโกศบรรเลงเพลงเรื่องกระบอกและเพลงพระยาพายเรือ กรมศิลปากรบรรเลงเพลงเรื่องกระบอก สำนักครุพุ่ม บาปุยะวาทย์บรรเลงเพลงเรื่องจิ้งจกทอง ตัวตนที่แท้จริงของเพลงฉิ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ได้แก่ ลักษณะการดำเนินทำนองหลัก มีมือฆ้องเป็นลักษณะเฉพาะของตัวเอง ลักษณะทำนองที่มีความไม่ลงตัว ไม่แน่นอน ไม่เท่ากัน แต่สามารถนำมาเรียงร้อยต่อกันอย่างเหมาะสม มีการตัดทอนเพลงจากชุดทำนองที่ไม่ลงตัวอย่างเพลงประเภทอื่น ๆ ไปสู่ทำนองที่ละเอียดขึ้นได้ กระสวนของทำนองมีความเบาและสบาย เพลงเรื่องประเภทเพลงเร็วมีลักษณะใกล้เคียงกับเพลงเรื่องเพลงฉิ่งมากที่สุด แต่เพลงเร็วมีความลงตัวมากกว่าเพลงฉิ่ง เนื่องจากมีจั้งหวะหน้าทับควบคุม นอกจากนี้เพลงเร็วยังมีความเข้มข้นและหนักแน่นมากกว่า คุณสมบัติร่วมระหว่างเพลงเร็วกับเพลงฉิ่ง ได้แก่ เนื้อทำนองหลักมีการตีแบบ "ลักษณะจั้งหวะสะบัด" "ตีคู่แปด" มีท่วงทำนอง "โยน" ประกอบโดยทั่วไปและส่วนใหญ่มักพบในตอนท้ายของทุก ๆ ท่อน มักมีการซ้ำประโยคแต่ละประโยค 2 ครั้งเสมอ เนื้อทำนองหลักมีการบังคับมือให้ถี่ขึ้นกว่าปกติ เพลงฉิ่งอัตราชั้นเดียว ใช้ประกอบการแสดงในการชมธรรมชาติของตัวละคร และมีการนำเพลงฉิ่งมุล่งใช้เป็นบทเพลงฝึกทักษะในการไล่มือกันอย่างแพร่หลายจากอดีตจนถึงปัจจุบัน